

Warszawa, dnia 23 stycznia 2020 r.

SZEF
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH

Jan Józef Kasprzyk

BD1-K0752-0511-1-1/20

**Pan
Piotr Ćwik
Wojewoda Małopolski**

Szanowny Panie Wojewodo,

w związku z pismem Pana Wojewody z dnia 15 października 2019 (WD-II.5242.2.2019), które zostało zakwalifikowane jako petycja w rozumieniu ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. *o petycjach*, uprzejmie informuję, iż w chwili obecnej nie widzę możliwości uwzględnienia postulatów w niej zawartych.

Istotą złożonej petycji jest postulat zainicjowania procesu legislacyjnego, którego celem byłoby uchwalenie ustawy komasującej uprawnienia pewnych grup społecznych, wynikające obecnie z szeregu różnych ustaw regulujących status kombatantów i ofiar represji politycznych. Skutkiem uchwalenia takiej ustawy byłoby również m.in. wprowadzenie do obrotu prawnego jednego wzoru dokumentu potwierdzającego uprawnienia beneficjentów takiej ustawy.

W chwili obecnej szeroko rozumiane prawo kombatanckie obejmuje następujące ustawy:

- 1) ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. *o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*,
- 2) ustawa z dnia 20 marca 2015 r. *o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych*,

3) ustawa z dnia 2 września 1994 r. *o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych,*

4) ustawa z dnia 31 maja 1996 r. *o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR.*

Każda z tych ustaw przyznaje jej beneficjentom określone przywileje oraz wprowadza odmienny dokument potwierdzający prawo do korzystania z nich. Urząd zdaje sobie sprawę, że taka wielość dokumentów może rodzić pewne trudności w korzystaniu z tych uprawnień, które są wspólne dla wszystkich 4 grup. Dotyczy to np. opieki zdrowotnej, w ramach której uprawnienie do uzyskania świadczenia poza kolejnością może być dowiedzione za pomocą 4 różnych legitymacji. Jednak zmiany *status quo* są niemożliwe z przyczyn, które omówię poniżej.

Każda z wymienionych wyżej ustaw przyznaje określone przywileje i świadczenia osobom w nich wskazanym. Część z tych przywilejów jest wspólna beneficjentom wspomnianych ustaw, lecz część uprawnień występuje na gruncie tylko jednej lub niektórych z nich. Dokumentem potwierdzającym prawo do tych przywilejów i świadczeń są zaświadczenia i legitymacje wydawane na podstawie każdej z tych ustaw. Zatem wprowadzenie jednej legitymacji musiałoby zostać poprzedzone unifikacją samych uprawnień. Z oczywistych powodów unifikacja mogłaby przebiegać tylko w jeden sposób, to jest poprzez przyznanie beneficjentom ustaw z pkt 2-4 przywilejów i ulg, które dziś są udziałem beneficjentów ustawy z pkt 1 (kombatanci i osoby represjonowane posiadają bowiem najszerszy katalog uprawnień i świadczeń). Skutkowałoby to wzrostem wydatków budżetu państwa w wysokości kilkuset mln zł. Nasze niedawne doświadczenia legislacyjne wskazują, iż fakt ten w zasadzie wyklucza uchwalenie takich zmian w prawie.

Otóż w ubiegłej kadencji parlamentu w Sejmie został złożony projekt (druk 428), który przewidywał uchylenie ustawy z dnia 2 września 1994 r.

o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych z jednoczesną nowelizacją ustawy o kombatantach... polegającą na „wpisaniu” w jej treść dotychczasowych beneficjentów uchylanej *ustawy o świadczeniu...* Rozwiązanie to co do zasady Urząd gotów był uznać za zasadne, ale niestety nasze stanowisko nie znalazło poparcia w ramach administracji rządowej. Elementem, który przesądził o negatywnym stanowisku Rady Ministrów wobec takiej unifikacyjnej ustawy był sprzeciw Ministra Finansów wobec rozwiązań, które zwiększały wydatki państwa w kwocie zaledwie kilku milionów złotych.

Skoro zatem z powodów finansowych nie udało się dokonać unifikacji w obrębie dwóch ustaw, której koszty oszacowano na kilka milionów zł, to tym bardziej jestem sceptyczny co do możliwości uchwalenia ustawy ujednocniającej uprawnienia beneficjentów 4 ustaw, przy kosztach wynoszących tych milionów kilkaset.

Naszą wstrzeźliwość w realizacji postulatu petycji wzmacniają również doświadczenia Urzędu z lat 2006–2009, kiedy przygotowaliśmy projekt ustawy, która kompleksowo regulowała uprawnienia osób objętych obecnie ustawami wskazanymi w pkt 1–3. Spotkał się on jednak z negatywną reakcją środowisk kombatanckich, które ideę unifikacji uznały za błędną. Argumentowały one, że walka z totalitaryzmami w okresie 1939–1956 (w której to cezurze zasadniczo mieszczą się regulacje ustawy kombatanckiej) prowadzona była zupełnie innymi środkami niż walka po 1956 r. Dlatego w ich opinii walczący o niepodległość i represjonowani po 1956 r. nie powinni być pomieszczeni w jednej ustawie z kombatanckimi. Co więcej, część środowisk kombatanckich podjęła działania, by obowiązującą ustawę *o kombatantach...* zastąpić dwoma aktami prawnymi – ustawą, której beneficjentami byłiby wyłącznie weterani walk o niepodległość, czyli walczący „z bronią w ręku”

w latach 1939–1956, oraz ustawą, której beneficjentami byłyby wyłącznie osoby represjonowane w tym okresie.

Stanowisko środowisk kombatanckich zdecydowało, że uprawnienia osobom walczącym o niepodległą i suwerenną Polskę po 1956 r. przyznano odrębnym aktem prawnym tj. ustawą z dnia 20 marca 2015 r. *o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych*.

Dlatego w mojej opinii jedynym realnie możliwym działaniem, które ograniczy negatywne skutki funkcjonowaniu kilku legitymacji potwierdzających prawo do tego samego uprawnienia, jest uświadamianie podmiotom udzielających określonych świadczeń praw osób, które posługują się konkretną legitymacją. Jest to zadanie prowadzone przez Urząd od wielu lat, z generalnie dobrym skutkiem, choć nie ma co ukrywać, że od czasu do czasu musimy interweniować w konkretnych placówkach w sprawach osób, których prawa nie były honorowane.

Łącząc wyrazy szacunku
Janusz Krawczyk